

A Fővárosi Ítéltábla a Dr. ... Ügyvédi Iroda (fél címe 2; ügyintéző: dr. ... ügyvéd) által képviselt ... felperesnek a Dr. ... Ügyvédi Iroda ... által képviselt ... alperes ellen kötbér megfizetése iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2013. november 13. napján kelt 22.G.40.128/2012/42. számú ítélete ellen a felperes részéről 43. sorszámon előterjesztett fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezését részben megváltoztatja, és a marasztalási összeget 23.540.138 (Huszonhárommillió ötszáznegyvenezer százharmincnyolc) forintról 21.232.718 (Huszonegymillió kétszázharminckettőezer hétszáztizennyolc) forintra leszállítja, egyebekben helybenhagyja;

kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II. rendű alperesnek 250.000 (Kétszázötvenezer) forint+áfa másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes 2010. szeptember 28-án előterjesztett, utóbb többször módosított keresetében az I. rendű alperessel szemben elsődlegesen azt kérte, a bíróság kötelezze I. rendű alperest kötbér jogcímén 64.145.179 forint és 2010. szeptember 18-tól a kifizetésig járó törvényes mértékű késedelmi kamata megfizetésére, továbbá állapítsa meg, hogy az I. rendű alperes felé fennálló összesen 59.262.504 forint tartozása beszámítás folytán megszűnt; másodlagosan - arra az esetre, ha elsődleges kereseti kérelme megalapozatlannak bizonyulna - az I. rendű alperest kötbér címén 123.407.683 forint és az elsődleges kereseti kérelemben foglaltak szerinti késedelmi kamat megfizetésére kérte kötelezni; a II. rendű alperessel szemben elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy az I. rendű alperes által 2010. március 31-ét követő teljesítésekről kiállított számlák szerinti követelések tekintetében az I. rendű és a II. rendű alperes között nem jött létre a felperesre is kiterjedő hatállyal engedményezés; e kereseti kérelme eredménytelensége esetére másodlagosan azt kérte, a bíróság állapítsa meg, hogy a II. rendű alperes felé fennálló összesen 63.628.380 forint felperesi tartozás kifizetéssel és beszámítás folytán megszűnt.

A kereseti előadás szerint az I. rendű alperes szállítóként nem szerződésszerűen teljesítette a felperessel 2009. november 4-én megkötött szállítási szerződéseket, egyes szállításokkal késett, egyes megrendeléseknek nem, vagy csak részben tett eleget, mert a megrendeltnél kisebb

menyiséget szállított ki a szerződésben megjelölt áruházlánc raktárába. Az I. rendű alperes szerződésszegése miatt megrendelői felperessel szemben 1.394.690 forint kötbérigényt érvényesítettek, amit kifizetett, majd továbbszámlázott az I. rendű alperesnek. Ezen felül olyan esetekben, amikor az I. rendű alperes nem szerződészerűen teljesített, a szállítási szerződés 8. pontja szerinti kötbérminimumnak megfelelően megrendelésenként további 500.000 forint összegű kötbérszámlákat is kiállított az I. rendű alperes felé, összesen 123.370.000 forint összegben. Ily módon I. rendű alperessel szemben mindösszesen 124.764.690 forint kötbérkövetelése keletkezett, amelyből 2010. augusztus 12-én az I. rendű alperesnek küldött levelében foglaltak szerint 59.262.504 forintot beszámított a szállítási szerződés alapján fennálló vételár tartozásába, aminek következtében ezen összeg erejéig a követelések az 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 296. § (1) bekezdése alapján megszűntek.

Az I. rendű alperessel szemben 2010. december 7-i kezdő időponttal indult felszámolási eljárásban bejelentett 124.764.690 forint felperesi kötbérkövetelést a felszámoló nyilvántartásba vette, és a 2012. január 31-i közbenső mérleg alapján abból 1.357.007 forint felperes részére kifizetésre került. Így a kötbérkövetelés összege 123.407.683 forintra csökkent. A beszámított 59.262.504 forint kötbérigényre tekintettel az I. rendű alperes még 64.145.179 forintot tartozik megfizetni, különös tekintettel arra, hogy a felperesi kötbérigényt az I. rendű alperes felszámolója nyilvántartásba vette, ezzel azt a jogalap és az összecszerűség vonatkozásában is elismerte, anélkül, hogy mértékét vitássá tette volna.

A szállítási szerződés alapján fennálló I. rendű alperesi követelések II. rendű alperesre történt engedményezéséről felperes csak a beszámítást követően, 2010. augusztus 27-én kapott értesítést az I. rendű alperestől, amely ugyanakkor nem tartalmazta tételesen az engedményezett számlakövetelések megjelölését, így a Ptk. 328. § (3) és (4) bekezdésére figyelemmel annak kézhezvételét követően is felperes csak az I. rendű alperes részére teljesíthetett jogszerűen. Felperes állította, a megállapítási kereset jogainak az alperesekkel szembeni megóvása érdekében szükséges.

Az I. rendű alperes felszámolója útján a bíróság többszöri felhívását követően úgy nyilatkozott, a felperes által a kötbér alapjaként megjelölt összeg számszakilag megegyezik az I. rendű alperes irataiból megállapítható összeggel, ellenkérelmet nem kíván előterjeszteni, ugyanakkor álláspontja szerint a kötbér eltűzött, az annak mérséklésére irányuló kérelmét fenntartja, egyebekben egyetért a II. rendű alperes ellenkérelmében foglaltakkal.

A II. rendű alperes a vele szemben előterjesztett kereseti kérelem elutasítását kérte elsősorban arra hivatkozással, nem állnak fenn a megállapítási kereset Pp. 123. §-ában meghatározott feltételei, míg érdemben vitatta az engedményezéssel kapcsolatos felperesi álláspont megalapozottságát, a felperesi kötbérigényt pedig eltűzottnak tartotta.

A II. rendű alperes viszontkeresetet is előterjesztett, amelyben a felperest 67.295.490 forint és 2010. augusztus 19-től a kifizetésig járó törvényes mértékű késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni elsődlegesen a Ptk. 329. § (1) bekezdésére, valamint az I. rendű alperes és a felperes közötti szállítási szerződésekre, és az azokból eredő felperesi tartozások engedményezésére, másodlagosan a Ptk. 365. § (1) és 368. § (2) bekezdésére, harmadlagosan a Ptk. 361. § (1) és 363. § (2) bekezdésére alapítva. Viszontkeresetét utóbb - 2013. március 13-án 29. sorszám alatt előterjesztett beadványában - 62.092.868 forintra leszállította akként, hogy a viszontkeresettel szembeni felperesi védekezésben előadottakra tekintettel követelése eredeti összegéből levonta azon I. rendű alperesi számlák 3.667.110 forint összegét, amelyek stornózásáról csak utóbb szerzett tudomást, továbbá az áruházláncok által az I. rendű alperes szerződésszegésével összefüggésben a felperessel szemben kiállított, a felperes által kiegyenlített kötbérszámlák összegét 1.535.512 forint értékben.

II. rendű alperes a viszontkeresettel érvényesített követelését elsődlegesen arra alapította, hogy felperes a viszontkereset szerinti összegben nem tett eleget az I. rendű alperessel szemben a szállítási szerződések alapján keletkezett fizetési kötelezettségének, amely tartozását engedményesként a II. rendű alperes részére köteles megfizetni.

Az I. rendű alperes felszámolási eljárása keretében történt részleges kielégítésre vonatkozó felperesi előadással összefüggésben a 2013. június 25-i tárgyalásról készült 39. sorszámú jegyzőkönyvbe foglaltan II. rendű alperes úgy nyilatkozott, az I. rendű alperes felszámolási eljárásában 106.048.324 forint összegű hitelezői követelést jelentett be, amelyből - a felperes 30. sorszámú előkészítő iratában foglaltakkal azonosan - 1.152.078 forint nyert kielégítést, amely összeget arányosítani kell a felperessel szemben a viszontkeresettel érvényesített összeggel.

A módosított viszontkeresettel szemben beszámítási kifogásként érvényesített, az áruházláncoknak a felperes által megfizetett 1.535.512 forintot meghaladó felperesi kötbérigény vonatkozásában II. rendű alperes a kötbér jogalapját nem tette vitássá. Ugyanakkor arra hivatkozott, a kötbér mértéke eltúlzott, mert többszörösen meghaladja az I. rendű alperesi szerződésszegésre tekintettel az áruházak által a felperessel szemben érvényesített kötbért, a felperes nem bizonyította azon állításait, hogy az I. rendű alperesi szerződésszegésből eredően bármiféle ezt meghaladó vagyoni vagy nem vagyoni károsodást szenvedett volna, indokolt ezért, hogy a kötbér mértékét a bíróság mérsékelje. A kötbérmérséklés feltételei fennállnak, tekintettel arra, hogy az engedményezéssel az I. rendű alperes valamennyi jogosultsága átszállt a II. rendű alperesre, így a Ptk. 329. § (1) bekezdésére figyelemmel az I. rendű alperes helyett és nevében mindazon kifogásokat, tényelőadásokat jogosult előterjeszteni, amelyek ahhoz szükségesek, hogy az engedményezéssel megszerzett követeléshez hozzájusson. A kötbérmérséklés lehetőségére egyebekben az is alapot teremt, hogy a perben maga az I. rendű alperes is úgy nyilatkozott, a kötbért eltúlzottnak tartja, arra nézve a felperes állításával szemben nem tett elismerő nyilatkozatot.

Felperes a viszontkereset elutasítását kérte. Elsősorban annak jogalapját vitatta arra hivatkozással, a 2010. március 31. után kiállított I. rendű alperesi számlák tekintetében az engedményezés az ő vonatkozásában nem jött létre joghatályosan.

A viszontkeresetösszegezésében is megalapozatlan, ugyanis 3.667.110 forint összegben az I. rendű alperes által stornózott számlákon alapul. Ezen felül a viszontkereset szerinti, az I. rendű alperes felszámolási eljárásában a II. rendű alperes által hitelezői követelésként érvényesített 106.048.324 forintból a közbenső mérleg alapján 1.152.078 forint kielégítést nyert, amely összeg a viszontkereset szerinti és a felszámolásban érvényesített követelés arányában, azaz 63 % mértékben a viszontkereseti követelésre számolandó el, így azt további 771.892 forinttal csökkenti.

Ezen felül a viszontkereset szerinti számlatartozásokból felperes a csatolt bankszámla kivonatokkal bizonyítottan 4.477.838 forintot már kifizetett.

A mindezek figyelembevételével fennmaradó számlaköveteléssel szemben felperes beszámítási kifogást terjesztett elő az I. rendű alperes felé fennálló, a felszámolási eljárásban történt 1.357.007 forint összegű részleges kielégítésre figyelemmel 123.407.683 forint összegű kötbér követelésére hivatkozással, amelyből 1.394.690 forint az áruházláncok által a felperessel szemben érvényesített, az I. rendű alperesre továbbhárított kötbér, míg az ezt meghaladó összeg az I. rendű alperesnek a nem szerződésszerűen teljesített megrendelések miatt kiszámlázott kötbér.

A felperes állította, a Ptk. 329. § (1) bekezdése szerint a II. rendű alperes engedményesként csak az engedményezett követelés tekintetében lépett az eredeti jogosult I. rendű alperes helyébe, a felperes és az I. rendű alperes közötti szerződésnek azonban nem vált alanyává, így nincs anyagi jogosultsága arra, hogy a Ptk. 247. §-a (1) bekezdése szerint kezdeményezze a szerződésben kikötött kötbér mérséklését. Hangsúlyozta azt is, a kötbér mérséklés kezdeményezése tartalmilag a szerződés Ptk. 241. §-a szerinti módosításának a kezdeményezését jelenti, így arra csak a szerződő felek jogosultak. A perbeli szállítási szerződések alanyaként az I. rendű alperes a kikötött kötbér mértékét

nem tette vitássá, a felperesi kötbérigényt az I. rendű alperes felszámolója nyilvántartásba vette és a közbenső mérleg alapján arra a többi hitelezővel azonos mértékű kifizetést teljesített. A kötbér mérséklésének egyebekben a GK 17. számú állásfoglalásban meghatározott feltételei sem állnak fenn. A kötbér kikötésével ugyanis felperes célja nemcsak a károk kompenzálása, hanem megfelelő súlyú szankcióval a szerződésszegés megelőzése, a beszállítók szerződésszerű teljesítésének kikényszerítése is volt. A kötbér további funkciója a perbeli esetben, hogy fedezetül szolgáljon az alperesi szerződésszegés miatt meg nem térülő, a termékek adott áruházláncnál történő bevezetésével összefüggésben felmerülő költségeire, a teljesítés elmaradásából eredő esetleges fogyasztóvédelmi bírságra, az esetleges elmaradt vagyoni előnyből eredő további felperesi károk kielégítésére, illetve az üzleti jóhírnév sérelméből eredő károk ellentételezésére is. A kikötött kötbérminimum egyébként is alatta marad az áruházlánckok által a felperessel szemben alkalmazott kötbér mértéknek, ami az ezzel összefüggésben a felperes által csatolt okiratokból megállapítható.

Az I. rendű alperest a felszámolás befejezésére tekintettel 2013. október 4-i hatállyal törölték a cégjegyzékből, ezért az elsőfokú bíróság a 2013. november 13-i tárgyalási jegyzőkönyvbe foglalt 42-I. sorszámú, fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett végzésével a pert az I. rendű alperessel szemben a Pp. 157. §-a alapján megszüntette.

Az elsőfokú bíróság 2013. november 13-án meghozott 22.G.40.128/2012/42. számú ítéletével felperest a II. rendű alperes részére 23.540.138 forint, és 2010. augusztus 19-től 2013. június 30-ig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat hét százalékkal növelt mértékének, 2013. július 1. napjától kezdődően a teljesítésig a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamat nyolc százalékponttal növelt mértékének megfelelő késedelmi kamat megfizetésére kötelezte, ezt meghaladóan az alperesi viszontkeresetet, továbbá a felperes keresetét elutasította és úgy rendelkezett, a peres felek maguk viselik költségeiket.

A megállapításra irányuló felperesi kereseti kérelmek az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a megállapítási kereset Pp. 123. §-ában meghatározott feltételei hiányában nem vezethettek eredményre.

A II. rendű alperesi viszontkeresetet vizsgálva az elsőfokú bíróság kifejtette, a 62.092.868 forint és járulékal megfizetésére irányuló módosított viszontkereset alapjául szolgáló kiegyenlített számlákról csatolt alperesi kimutatásban foglaltakat a felperes annyiban tette vitássá, hogy állította, e számlatartozásaiból 2010. február 10-én 1.003.104 forintot, majd 2010. április 23-án 3.474.134 forintot megfizetett. Tekintettel arra, hogy ezen összegek megfizetését a felperes bizonyította, az alperes viszontkeresete 57.615.030 forint összegben bizonyult megalapozottnak.

Ezen összeg vonatkozásában az I. rendű alperessel szemben még fennálló kötbérkövetelésre hivatkozással előterjesztett felperesi beszámítási kifogás tekintetében az ítélet indokolása rögzíti, a perbeli szállítási szerződések 8. pontjában a felek késedelmes teljesítés, illetve nemteljesítés esetére az adott megrendelés értékétől függetlenül minimum 500.000 forint kötbérfizetési kötelezettséget írtak elő. A szerződések 8. pontjára alapított felperesi kötbérigény jelen perben beszámítási kifogás útján érvényesített része a 2010. január 6-tól augusztus 13-ig terjedő időszakban összesen 178 alkalommal megvalósult I. rendű alperesi késedelmes, illetve hiányos teljesítések miatt a felperes által ... számon 89.000.000 forint összegben kiállított kötbér számlán alapul. A rendelkezésre álló adatok alapján ugyanakkor az is egyértelműen megállapítható, hogy a számla alapjául szolgáló I. rendű alperesi szerződésszegéssel érintett felperesi megrendelések tárgyát képező áruk értéke esetenként az 50.000-100.000 forintot sem érte el, összértékük pedig 127.623.789 forintot tett ki. A felperes által érvényesített, a szerződés szerinti kötbér minimummal megegyező kötbérigény tehát meghaladja a szerződésszegéssel érintett szolgáltatások együttes értékének kétharmadát. Ezért a Ptk. 247. §-ában és a GK 17. számú állásfoglalásban foglaltakra is figyelemmel az elsőfokú bíróság a

szerződésben kikötött minimális kötbér mértékét túlzottnak találta és 20 %-ra történő mérséklését tartotta indokoltnak. E körben utalt arra is, a szolgáltatás értékének és a kötbér nagyságának összemérése mellett a felróhatóság fokát, továbbá azt is értékelte, hogy a szerződések 8. pontja hibás teljesítés esetén a hibás teljesítéssel érintett áru értékének 20 %-ában határozza meg a kötbér mértékét, figyelemmel volt továbbá arra is, hogy a felperesnek megrendelői felé bizonyítottan csak 1.394.690 forint összegű kötbérfizetési kötelezettsége merült fel. Miután a szerződésszegéssel érintett szolgáltatás értéke a II. rendű alperes által nem vitatott felperesi kimutatás alapján 178.052.118 forintban volt megállapítható, a mérsékelt, 20 % mértékű kötbérrel számolva a felperesi beszámítási kifogás 35.610.424 forint összegben bizonyult megalapozottnak. Ebből le kell vonni a II. rendű alperes által elismert, a módosított viszontkeresetben nem érvényesített, a felperes részéről továbbszámlázott 1.535.528 forint kötbért. A felperes beszámítási kifogása így 34.074.879 forint összegben megalapozott, erre tekintettel a II. rendű alperesnek 23.540.138 forintot és 2010. augusztus 19-től a törvényes mértékű késedelmi kamatát tartozik megfizetni.

A perköltségről a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján határozott az elsőfokú bíróság, értékelve, hogy a felperes keresete eredménytelennek bizonyult, ugyanakkor a kereseti előadással lényegében azonos tényállás alapján a beszámítási kifogás részben eredményre vezetett, így a pernyertesség-pervesztesség aránya és az előlegezett költségek figyelembevételével mindegyik fél maga viseli költségeit.

Az ítélettel szemben a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben az ítélet öt marasztaló rendelkezésének megváltoztatását, a II. rendű alperes viszontkeresetének teljes elutasítását kérte azzal, hogy amennyiben a másodfokú eljárásban a bizonyítási eljárás nagy terjedelmű, vagy teljes megisméltetésének szükségessége merülne fel, úgy másodlagos fellebbezési kérelme az ítélet hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatal utasítására irányul.

A fellebbezés szerint az elsőfokú bíróság a bizonyítékok téves, a Pp. 206. §-ában foglaltakat sértő mérlegelésével találta 57.615.030 forint összegben megalapozottnak a II. rendű alperes viszontkeresetét, mert figyelmen kívül hagyta azt, a per utolsó tárgyalásán már a II. rendű alperes által sem vitatott tény, hogy az I. rendű alperes felszámolási eljárásban a II. rendű alperes jelen perben előterjesztett viszontkeresetével érvényesített követelésből 771.892 forint kielégítést nyert. Ennek figyelembevételével a felperesi beszámítási kifogás első fokú ítéletben foglaltak szerinti részbeni eredményessége mellett is a felperes fizetési kötelezettsége az ítéletben rögzített 23.540.138 forinttal szemben csak 22.768.226 forint.

Téves és megalapozatlan az első fokú ítélet azért is, mert az elsőfokú bíróság csak részben bírálta el a felperes beszámítási kifogását, az áruházláncok által a felperessel szemben érvényesített, az I. rendű alperesnek továbbszámlázott 1.394.698 forint kötbérigényre hivatkozással előterjesztett beszámítási kifogást figyelmen kívül hagyta, amivel ugyancsak megsértette a Pp. 206. §-ában foglaltakat, valamint a Pp. 221. § (1) bekezdését.

Az első fokú ítélet továbbá azért sem felel meg a Pp. 221. § (1) bekezdésében foglaltaknak, mert annak ellenére, hogy az első fokú eljárásban felperes részletesen kifejtette, hogy véleménye szerint a II. rendű alperes engedményesként miért nem jogosult kifogásként hivatkozni a kötbér eltúlzott mértékére, az elsőfokú bíróság anélkül adott helyt e körben a II. rendű alperesi kifogásnak, hogy ítélete indokolásából megállapítható lenne, a felperes által előadottakat miért találta megalapozatlannak, és miért találta megállapíthatónak a II. rendű alperes, mint engedményes jogosultságát arra, hogy a felperes és az I. rendű alperes között létrejött szállítási szerződésekben a felek által kikötött kötbér mértékét kifogásolja és annak mérséklését kérhesse.

A felperes véleménye szerint az elsőfokú bíróság tévesen és jogszabálysértően minősítette eltúlzottnak a szerződésekben meghatározott kötbér minimumot, és a kötbér mérséklés mértéke is jogszabálysértő. Annak vizsgálata során, hogy a kötbér mértéke eltúlzott-e, az elsőfokú bíróság csak

azt értékelte, hogy az áruházláncok milyen összegű kötbért érvényesítettek a felperessel szemben. Ugyanakkor figyelmen kívül hagyott több olyan lényeges körülményt, amelyek vizsgálata a GK 17. számú állásfoglalás szerint nem lett volna mellőzhető, különös tekintettel arra is, hogy azokra a felperes hivatkozott. Nem értékelte kellő súllyal azt a körülményt, hogy a perbeli szállítási szerződések alanyai gazdálkodó szervezetek, amelyek egymás közötti viszonyában csak kivételesen és általában akkor lehet helye a kötbér mérséklésének, ha a szerződésszegés folytán számottevő kár nem keletkezett, és olyan körülmények forognak fenn, amelyek a szerződésszegő fél egyébként felróható magatartását a szerződésszegés tárgyi súlyára és az adott szerződés teljesítéséhez fűződő jogosulti érdekre is figyelemmel enyhébben megítélhetővé teszi. Emellett az elsőfokú bíróság nem értékelte, nem vonta mérlegelési körébe a felperes által hivatkozott és bizonyított azon további körülményeket, amelyek a szerződésszegés súlyával és következményeivel kapcsolatosak, mint például az I. rendű alperesi magatartás felróhatóságának foka, a nemteljesítés folyamatossága, gyakorisága, szállítási fegyelem hiánya, a sorozatos minőségi hibák, amely körülményeket a perben maguk az alperesek sem tettek vitássá. Nem értékelte megfelelően az elsőfokú bíróság azt sem, hogy a kötbér kikötésével a felperes célja nemcsak a károk kompenzálása volt, hanem az is, hogy ily módon megelőzze a szerződésszegést, kikényszerítse a szerződés teljesítését. Tévedett az elsőfokú bíróság akkor is, amikor a 20 %-ra mérsékelt kötbért olyannak értékelte, ami a felperes kárát fedezi.

A kötbér mérséklése során az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta, hogy a perben felperes nem csak az F/3. alatti 1.394.690 forint, hanem az F/29. alatti, a II. rendű alperes által elismert 1.535.528 forint összegben is hivatkozott az áruházak részére általa kifizetett kötbérre. Nem vette továbbá figyelembe a felperes által F/23/1-2. alatt csatolt, a 2010. április 1. és szeptember 30. közötti időszakra vonatkozó kötbérigény bejelentéseket sem, amelyeket felperes ugyancsak kénytelen volt rendezni.

Azért sem fogadható el az elsőfokú bíróság által meghatározott kötbér mértéke, mert az alacsonyabb az áruházak által a felperessel szemben akciós termékek esetén érvényesített 30 %-os kötbér mértéknél. A fellebbezéshez F/3. alatt csatolt kimutatásból az is megállapítható, hogy az áruházak felé felperes átlagosan 12,5 % mértékű kötbért fizetett, mégpedig az eladási ár alapján, ami a felek szerződéses jogviszonya szerinti alacsonyabb kötbéralap 12-13 %-ának felel meg. Az elsőfokú bíróság azt sem vette figyelembe, hogy az első fokú eljárásban F/30. alatt csatolt okiratokkal felperes bizonyította, a szörpöt, üdítőt 20,66 %, az ásványvizet 32,03 % árrésszel érvényesítette, amely vagyoni előnytől az I. rendű alperes szerződésszegése miatt esett.

A kötbér mérték megállapításakor azt a kárt sem vette figyelembe az elsőfokú bíróság, amit az F/5. számú mellékletben bemutatott kilistázások miatt a jövőbeni piacvesztésből, a lekötött akciók elmaradásából érte felperest, mint ahogy a minőségi reklamációk F/26. számú mellékletben részletezett költségeit is figyelmen kívül hagyta, amely költségeket a felperes nem tudott továbbhárítani.

Mindezek mellett az elsőfokú bíróság nem vonta mérlegelési körébe azt sem, hogy a minimum kötbér kikötését az a körülmény is indokolta, hogy az I. rendű alperesi szerződésszegés következtében történt kilistázásokkal a felperes lényegében elveszítette a termék bevizsgálásával, belistázásával felmerült egyszeri költségeket, a piaci bevezetések költségét, az egyszeri marketing hozzájárulást, illetve nem volt figyelemmel arra sem, hogy az akciós termékek szállításának elmaradása fogyasztóvédelmi bírság kockázatát is magában hordozta.

A felperes hangsúlyozta azt is, az, hogy nem áruházi megrendelésenként, hanem összevont megrendelésenként számlázta a minimum kötbért, az I. rendű alperesre volt kedvezőbb.

A II. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében az első fokú ítélet fellebbezéssel támadott rendelkezésének helybenhagyását kérte lényegében helyes indokaira tekintettel.

Állította, az I. rendű alperes által a felszámolási eljárásban megfizetett 771.892 forint nem a viszontkeresettel érvényesített követelést csökkentette, hanem az azt meghaladó, az I. rendű alperes felszámolási eljárásban érvényesített követelést.

Alaptalanul hivatkozik felperes fellebbezésében arra is, hogy az elsőfokú bíróság beszámítási kifogását csak részben bírálta el, a felperes módosított beszámítási kifogása ugyanis az 1.394.698 forint összegű követelést nem tartalmazta. Az összezszerűség tekintetében a per utolsó tárgyalásán a felek között már egyébként sem volt vita, ugyanakkor a felperesi kereset elutasítása egyben azt is jelenti, hogy a beszámítási kifogás a megalapozatlannak talált részben is elbírálásra került.

Alaptalanul kifogásolja felperes az indokolási kötelezettség megsértését is, az elsőfokú bíróság ugyanis megjelölte azokat a jogszabályhelyeket, amelyek a kötbér vitatása körében is megalapozzák a II. rendű alperes igényérvényesítési jogosultságát, perbeli legitimációját. A perbeli követelések tekintetében II. rendű alperes az engedményezéssel az I. rendű alperes helyébe lépett, így a Ptk. 329.

§ (1) bekezdésére figyelemmel jogosult volt felhozni az I. rendű alperest megillető kifogásokat is a kötbérmérték vitatására is kiterjedően. A felek F/11. alatt csatolt levelezéséből egyebekben az is megállapítható, hogy a felperesi állítással szemben az I. rendű alperes is vitatta a kötbér összegét.

A kötbér mérséklésekor az elsőfokú bíróság a Ptk. rendelkezéseinek és a GK 17. számú állásfoglalásban foglaltaknak megfelelően járt el, mérlegelte a szolgáltatás ellenértékéhez képest a felperes által érvényesített 124.000.000 forintos kötbér nagyságát, a szerződésszegés súlyát, következményeit, ezzel összefüggésben különösképpen azt, hogy az általa igényelt kötbérnek a felperes igazoltan csak 1 %-át fizette ki az áruházláncok részére. A perben a felperes nem érvényesített elmaradt vagyoni előny megfizetése iránti igényt, e körben bizonyítékot sem terjesztett elő, a jövőbeni piacvesztésre, a lekötött akciók elmaradására, valamint a károsodására vezető egyéb körülményekre is anélkül hivatkozott, hogy állításait bizonyítékokkal alátámasztotta volna, különösképpen az áruházláncok felé teljesített további kötbérfizetések tekintetében.

A II. rendű alperesi fellebbezési ellenkérelemre tett észrevételében felperes egyebek mellett hangsúlyozta, II. rendű alperes a 39. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvben rögzített nyilatkozatával ellentétesen hivatkozik arra, hogy az I. rendű alperes felszámolási eljárásában megtérült 771.892 forint a viszontkeresetet meghaladó követelését csökkentette, a tárgyaláson ugyanis elismerte, hogy a bejelentett 106.048.324 forint követelése után kapott 1.152.078 forint kielégítést arányosítani kell a bejelentett hitelezői igény, valamint a felperessel szembeni viszontkereseti igény figyelembevételével. A felperes által hivatkozott 771.892 forint az így arányosított összegnek felel meg.

Az első fokú eljárásban beszámítási kifogását nem módosította, nem szállította le, a 39. sorszámú végzés szerint kiegészített táblázat nem tekinthető a kereset, vagy a beszámítási kifogás módosításának. Az ítélet indokolásából ugyanakkor egyértelműen megállapítható, hogy az 1.394.698 forint összegű beszámítási kifogást az elsőfokú bíróság nem bírálta el.

A kötbér mint káráltalány a jogosultat akkor is megilleti, ha kára nem merül fel, erre tekintettel nem terjesztett elő elmaradt vagyoni előny megtérítése iránti kárigényt. Ugyanakkor a rendelkezésre álló adatok alapján nyilvánvaló, hogy nemcsak a kifizetett kötbér összege jelentkezett a felperesnél károsodásként.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között bírálta felül, a felperes keresetét teljes egészében, a II. rendű alperesi viszontkeresetet 23.540.138 forint és járulékai iránti követelést meghaladóan elutasító, fellebbezés hiányában a Pp. 228. § (4) bekezdése alapján jogerőre emelkedett ítéleti rendelkezést nem érintette.

A fellebbezés az alábbiak szerint kisebb részben megalapozott.

Az elsőfokú bíróság a viszontkereset és a felperesi beszámítási kifogás elbírálásához szükséges tényállást feltárta, és abból túlnyomórészt helytálló jogi következtetést levonva hozott a II. rendű alperes viszontkeresetének részben helyt adó ítéletet.

A Ptk. 328. § (1) bekezdése szerint a jogosult követelését szerződéssel másra átruházhatja (engedményezés).

A Ptk. 329. § (1) bekezdése továbbá úgy rendelkezik, az engedményezéssel az engedményes a régi jogosult helyébe lép, és átszállnak rá a követelést biztosító zálogjogból és kezességből eredő jogok is. A (3) bekezdés azt is kimondja, a kötelezett az engedményessel szemben érvényesítheti azokat a kifogásokat és beszámíthatja azokat az ellenköveteléseket is, amelyek az engedményezővel szemben az értesítéskor már fennállt jogalapon keletkeztek.

Az engedményezés tehát valamely kötelmi jogviszonyból eredő követelés átruházását jelenti, a követelés jogosultjának személyében eredményez alanyváltozást, anélkül azonban, hogy a kötelelem alanyainak pozícióját egyébként érintené. Ebből következik, hogy szerződéses jogviszony esetén engedményezéssel a szerződés alanyaiban nem következik be változás, a szerződéses jogviszonyban az engedményes félként nem lép az engedményező helyébe, kizárólag az engedményezett követelés tekintetében válik az engedményező jogutódjává.

Mindez ugyanakkor nem zárja ki annak lehetőségét, hogy amennyiben az engedményezett követelés kötelezettje az engedményes által érvényesített követelés erejéig az eredeti jogosulttal (engedményezővel) szemben keletkezett követelését a Ptk. 329. § (3) bekezdése szerint ellenkövetésként beszámítás, illetve peres eljárásban beszámítási kifogás útján érvényesíti az engedményessel szemben, az engedményes az ellenkövetelést vitassa, védekezésként annak (részbeni vagy teljes) megalapozatlanságára hivatkozzon. Így az engedményes nincs elzárva attól sem, hogy a kötelezett által beszámítás útján érvényesíteni kívánt kötbérigény megalapozottságát vitássá tegye, ennek keretében annak eltúlzottságára hivatkozással a Ptk. 247. § (1) bekezdése alapján kérje a kötbér mérséklését, különös tekintettel arra, hogy a kötbérigény megalapozatlanságára hivatkozás nyilvánvalóan a kötbér mérséklésére irányuló igény érvényesítését is magában foglalja.

Mindezekből következően felperes az első fokú eljárásban és fellebbezésében egyaránt megalapozatlanul hivatkozott arra, hogy a II. rendű alperes engedményesként nem jogosult a beszámítási kifogás útján a Ptk. 329. § (3) bekezdése alapján érvényesített felperesi kötbérigény túlzott mértékére hivatkozással kezdeményezni a kötbér mérséklését.

A felperes e körben a bíróság általi szerződésmódosítás szabályaira is tévesen hivatkozik, figyelemmel arra, hogy a Ptk. 245. § (1) bekezdésében, illetve 241. §-ában foglaltak alapján nem lehet kétséges, hogy a túlzott mértékű kötbér bíróság általi mérséklése és a szerződés bírói úton történő módosítása két önálló jogintézmény, a kötbérnek a Ptk. 247. § (1) bekezdése alapján történő mérséklése nem tartozik a szerződés Ptk. 241. §-a szerinti bírói módosítása körébe.

A Ptk. 247. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, a túlzott mértékű kötbér összegét a bíróság mérsékelheti.

Az e rendelkezés alkalmazása körében kialakult bírói gyakorlat szerint gazdálkodó szervezetek közötti szerződés esetén a kikötött kötbér mérséklésére csak kivételesen van lehetőség. A mérséklés indoklásának vizsgálatakor a szolgáltatás értékének és a kötbér összegének arányát, valamint a szerződésszegés súlyát és következményeit kell mérlegelni, az adott ügy összes körülményeit is figyelembe véve. A kötbér túlzott mértékének megállapítására általában akkor kerülhet sor, ha az eljárás adatai alapján a számottevő kár hiánya megnyugtatóan megállapítható, a mérséklés továbbá akkor lehet indokolt, ha az eset összes körülményeire tekintettel a magatartás felróhatósága enyhébb fokú (GK 17. Kollégiumi állásfoglalás; EBH2001. 522; BH2005. 281; BDT2012. 2706)

A perbeli esetben a rendelkezésre álló, lényegében a felperes által csatolt nagyterjedelmű okirati bizonyítékok alapján az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg azt, hogy a szállítási szerződések 8. pontjára alapítva - amelyben késedelmes teljesítés, illetve nemteljesítés esetére az adott megrendelés értékétől függetlenül fizetendő költségminimumot 500.000 forintban állapították meg - felperes a szerződésszegéssel érintett szolgáltatások együttes értékének kétharmadát meghaladó kötbérigényt érvényesít, és akkor sem tévedett, amikor a Ptk. 247. §-ában és a GK 17. számú Kollégiumi állásfoglalásban foglaltakra utalva ezt a kötbért túlzott mértékűnek találta. A Fővárosi Ítélőtábla álláspontja szerint a felperes által érvényesített kötbér eltúlzott mértékét támasztja alá az a körülmény is, hogy a szállítási szerződések 8. pontja szerinti, megrendelésenkénti 500.000 forint kötbérminimum nem kizárólag a megrendelés teljesítésének megghiúsulása esetére került kikötésre, hanem abban az esetben is irányadó, ha a teljesítésre késedelmesen kerül sor, vagy a teljesítés csak részben marad el, mégpedig függetlenül az adott szerződésszegéssel érintett megrendelés értékétől, a késedelem időtartamától, valamint attól, hogy a teljesítés részbeni elmaradása a megrendelés volumenéhez képest mekkora mértékű.

A Fővárosi Ítélőtábla álláspontja szerint nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy felperes az e körben előadott II. rendű alperesi kifogások ellenére sem tett részletes előadást arra nézve, hogy a kötbérrel szankcionált szerződésszegéseknél esetenként a megrendeléshez képest mekkora volt a késedelem, illetve a nem, vagy nem maradéktalanul leszállított árumennyiség, e körben mindössze azt adta elő, hogy a II. rendű alperes által hiányolt adatok az általa csatolt okiratok alapján megállapíthatók, igaz „sziszi-fuszi” munkával.

A perben rendelkezésre álló, a felperes által csatolt okirati bizonyítékok és a felperes perbeli előadásai alapján az állapítható meg, hogy a beszámítási kifogás tárgyát képező felperesi kötbérigény alapjául szolgáló I. rendű alperesi szerződésszegéssel okozati összefüggésben az áruházlancok részéről felperessel szemben az F/3. alatti melléklet szerinti 1.394.690 forint, továbbá az F/29. alatti melléklet szerinti 1.535.512 forint összegű kötbérigény került érvényesítésre, amelynek kifizetésével a felperest nyilvánvalóan kár érte. Ugyanakkor az, hogy a felperest ezt meghaladóan az első fokú eljárásban, illetve a fellebbezésében előadottak szerinti további károsodás érte volna (a kilistázásból eredő károk), és hogy e károsodása kizárólag az I. rendű alperes szerződésszegő magatartásával állna okozati összefüggésben, a perben rendelkezésre álló bizonyítékok alapján nem volt megállapítható.

A perbeli megrendelések volumenére, értékére figyelemmel ugyanakkor a közel 3.000.000 forint összegben megállapítható felperesi károsodás nem tekinthető számottevőnek.

Emellett - lényegében annak következtében, hogy bár a II. rendű alperes szükségesnek tartotta volna, a felperes nem tett részletes tényelőadást arra vonatkozóan, hogy az egyes megrendeléseknél az I. rendű alperes milyen mértékű késedelembe esett, illetve milyen volumenű áru kiszállítását mulasztotta el, milyen okból - az sem volt megállapítható, hogy az I. rendű alperes olyan súlyú felróható magatartást tanúsított volna, ami a kötbér mérséklését kizártá teszi.

Tekintettel arra, hogy számottevő felperesi károsodás, és a kötbér mérséklését kizáró súlyú felróhatóság nem volt megállapítható - a már korábban kifejtettekre is figyelemmel - nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor arra az álláspontra helyezkedett, fennállnak a túlzott mértékű kötbér mérséklésének feltételei.

Akkor sem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a kötbér mértékét a szerződésszegéssel érintett szolgáltatás értékének 20 %-ában állapította meg, mert álláspontja szerint az így meghatározott 35.610.424 forint kötbér fedezi az I. rendű alperes szerződésszegő magatartásával összefüggésben a felperest ért kárt. Ezzel összefüggésben a Fővárosi Ítélőtábla csak utal a korábban kifejtettekre, arra, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján nem volt megállapítható, hogy felperest kizárólag az I. rendű alperes szerződésszegésével okozati összefüggésben az általa állított számottevő károsodás

érte volna, ugyanakkor a 20 % kötbérmérték annak figyelembevételével is megfelelő, hogy nem meghiúsulási kötbérként funkcionál, hanem a késedelem, illetve a teljesítés részbeni elmaradásának szankcionálására is szolgál.

A II. rendű alperes 67.295.490 forint összegben előterjesztett viszontkeresetét felperes az összecszerűség vonatkozásában részben arra hivatkozással vitatta, hogy az alperesi követelésből 3.667.110 forint stornó számlákon alapul, 4.477.838 forintot már kifizetett, míg 771.892 forinthez II. rendű alperes az I. rendű alperes felszámolási eljárása keretében hozzájutott.

Ezt meghaladóan felperes a beszámítási kifogásként érvényesített kötbérigényére hivatkozással kérte a viszontkereset elutasítását, amely kötbérigény részben az áruházláncok által vele szemben érvényesített kötbérkövetelésből, részben pedig a szállítási szerződések 8. pontja szerinti kötbér minimumról kiállított kötbérszámlák összegéből tevődött össze.

A II. rendű alperes arra tekintettel szállította le viszontkeresetét 62.092.868 forintra, hogy 3.667.110 forint tekintetében elfogadta a felperes stornó számlákra hivatkozását, valamint a felperes kötbérköveteléséből az áruházláncok által kiszámlázott kötbérre hivatkozással előterjesztett igényt 1.535.512 forint összegben. Figyelemmel arra, hogy a II. rendű alperes részéről a viszontkereset leszállításakor a felperes által az áruházláncoknak megfizetett kötbérként figyelembe vett összeg meghaladja a beszámítási kifogásban az áruháznak történt kifizetésre hivatkozással igényelt 1.394.698 forint kötbér összegét, a felperes fellebbezésében foglaltakkal szemben megállapítható, hogy a beszámítási kifogás ebben a részében - az áruházláncoknak teljesített kötbér kifizetésre alapított igény vonatkozásában - eredményre vezetett.

Tévedett ugyanakkor az elsőfokú bíróság, amikor a viszontkereset alapján felperest a II. rendű alperes javára 23.540.138 forint megfizetésére kötelezte.

A rendelkezésre álló adatokból megállapíthatóan a 62.092.868 forintra leszállított II. rendű alperesi viszontkeresettel szemben az elsőfokú bíróság 4.477.838 forint összegben arra hivatkozással előterjesztett felperesi beszámítási kifogást is megalapozottnak találta, hogy ekkora összegben felperes már eleget tett fizetési kötelezettségének.

Az ezen összeg levonása után fennmaradó 57.615.030 forint összegű II. rendű alperesi követelésből levonva a beszámítási kifogásként a viszontkereset leszállításakor II. rendű alperes által el nem ismert kötbérigényt meghaladóan érvényesített felperesi kötbérkövetelésből az elsőfokú bíróság által megalapozottnak talált 35.610.424 forintot, a felperes fizetési kötelezettsége II. rendű alperessel szemben 22.004.606 forint.

A 39. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvbe foglalt II. rendű alperesi nyilatkozatot figyelembe véve ezt az összeget tovább kell csökkenteni a II. rendű alperes javára az I. rendű alperes felszámolási eljárásában megtérült összegből a viszontkeresettel érvényesített II. rendű alperesi követelésre eső 771.892 forinttal, amely összeget az elsőfokú bíróság a felperes fizetési kötelezettségét csökkentő tényezőként tévesen nem vett figyelembe.

Alaptalan a II. rendű alperes fellebbezési ellenkérelme abban a részében, hogy ez az összeg nem a perbeli követelést csökkentette, hanem II. rendű alperesnek az I. rendű alperessel szemben a viszontkeresetet meghaladóan fennálló követelését. Ez az előadás ellentétes a 39. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvben rögzített II. rendű alperesi nyilatkozattal, valamint a perben rendelkezésre álló okiratokkal, amelyek alapján aggálytalanul megállapítható, hogy a II. rendű alperesnek összesen állt fenn 106.048.324 forint követelése az I. rendű alperessel szemben, amit a felszámolási eljárásban teljes egészében bejelentett.

Mindezeket figyelembe véve a II. rendű alperes leszállított viszontkeresete 21.232.718 forint összegben vezetett eredményre.

A kifejtettekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta és a marasztalási összeget 23.540.138 forintról 21.232.718 forintra leszállította, egyebekben helybenhagyta.

A felperes fellebbezése részben, lényegében 10 %-os mértékben vezetett eredményre, ezért a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 239. §-a szerint alkalmazandó Pp. 81. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperest a II. rendű alperes 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) és (6) bekezdése alkalmazásával, a kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányban állóan mérsékelt összegben megállapított ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltsége arányos részének megfizetésére, amelynek megállapítása során ítéleti beszámítással figyelembe vette a fellebbezés részbeni eredményességére figyelemmel a II. rendű alperest a felperessel szemben terhelő 188.300 forint összegű, a jogorvoslati illeték 10 %-ának megfelelő másodfokú eljárási illeték fizetési kötelezettségét is.

Budapest, 2015. február 24.

Dr. Tibold Ágnes s.k.
a tanács elnöke

Dr. Felker László s.k.
előadó bíró

Levek Istvánné dr. s.k.
bíró